

## De Wit

daarop niet ingegaan. Ik hoor hierover graag haar mening.

Ik kom te spreken over de vraag: dwingend recht of driekwart dwingend recht. Moet de wet de zaak regelen of zijn er mogelijkheden om er in een CAO vanaf te wijken? De voorkeur van de SP-fractie gaat uit naar het dwingendrechtelijk karakter van de wet zelf. De argumenten zijn al van vele kanten genoemd: de praktijk tot op heden, de constatering dat niet voor iedere werknemer een CAO geldt. Omdat de wet ervan uitgaat dat alleen afwijkingen ten nadele van de werknemer niet zijn toegestaan zou, zoals de staatssecretaris terecht heeft gezegd die afwijkingmogelijkheid kunnen leiden tot een uitholling van de wettelijke bepalingen en van de bedoeling van de wet. Dat kan niet. Vandaar dat ik het op dit punt eens ben met de staatssecretaris. Ik zal het amendement op stuk nr. 11 dan ook niet steunen.

Een andere kwestie betreft de zwaarwegende bedrijfsbelangen. De discussie blijft moeilijk omdat wij nog niet het standpunt van de staatssecretaris hebben vernomen. Gisteren heeft zij wel gezegd, erover te zullen nadenken. In tweede termijn zou zij met een standpunt komen. Vooralsnog ga ik ervan uit, dat de situatie op dit moment zo is dat de wet op dit punt niet duidelijk is. Mijn voorkeur gaat ernaar uit om te volstaan met de formulering van zwaarwegend belang. In de nadere toelichting moet een aantal voorbeelden worden genoemd, waaraan moet worden gedacht bij dit begrip. Als de staatssecretaris niet van plan is om de Kamer op dit punt tegemoet te komen, dan biedt het voorstel zoals het er nu ligt – de niet-limitatieve opsomming – enig houvast voor de praktijk. Dat is het dilemma waarmee ik zit.

Ik kom te spreken over het verzoek dat slechts eenmaal per twee jaar kan worden gedaan. Ook ik verkeerde in de veronderstelling dat er al een amendement zou zijn. De staatssecretaris heeft in haar eerste termijn gezegd in die richting wel wat te voelen. Dat maakt het voor mij op dit moment moeilijk om er een standpunt over te bepalen. Mijn mening is dat het uit de wet zou moeten. Ik ben benieuwd wat de visie van de staatssecretaris is nu er nog geen amendement ligt. Ik behoud mij het recht voor, afhankelijk van het standpunt van de

staatssecretaris, een amendement in te dienen.

De staatssecretaris is niet ingegaan op de vraag wat de toetsing door de rechter is. Ik had twee mogelijkheden genoemd: de volledige toetsing – ingaan door de rechter op de argumenten die aangevoerd zijn – of een marginale toetsing. Als het laatste het geval is, is de wet daarin niet duidelijk. De vraag is of het niet duidelijker moet. Als het een marginale toetsing is, zijn wij nergens. Je kunt er dan van uitgaan dat de werknemer het heel moeilijk krijgt bij de rechter.

Mevrouw Bijleveld en de heer Van Middelkoop hebben een amendement ingediend over de plaats waar het onderwerp thuishoort. Moet het in een aparte wet geregeld worden of in het BW? Mijn fractie heeft in eerste instantie de motie-Bijleveld-Schouten/Van Middelkoop ondersteund. Ik ondersteun ook het amendement van beide collega's. Ik heb daar nog een extra argument voor.

In het oorspronkelijk wetsvoorstel staat als kopje boven artikel 3: Opzegverbod. Opzegverboden in het arbeidsrecht, bijvoorbeeld tijdens ziekte of tijdens militaire dienst, zijn op straffe van nietigheid in het Burgerlijk Wetboek opgenomen. Dat mis ik hier. Het kopje is ondertussen veranderd. Is er naar de mening van de staatssecretaris geen sprake meer van een opzegverbod of is er een andere omschrijving en is er wel sprake van een opzegverbod? Als er sprake is van een opzegverbod, moet het overtreden daarvan dan niet met nietigheid bedreigd worden? Je komt dan in de systematiek van het Burgerlijk Wetboek, waarin de opzegverboden voorkomen. Het is een argument om het amendement te ondersteunen. Graag hoor ik het standpunt van de staatssecretaris hierover. Bij onduidelijkheid op dit punt zal ik een amendement voorstellen.

De algemene beraadslaging wordt geschorst.

De vergadering wordt van 12.45 uur tot 13.30 uur geschorst.

De **voorzitter**: Allereerst heet ik in ons midden welkom een delegatie uit de Volksrepubliek China met de ambassadeur van China. Huan ying zhong guo ren da dai biao tuan! Dit betekent: hartelijk welkom.

(Applaus)

□

De **voorzitter**: De ingekomen stukken staan op een lijst die op de tafel van de griffier ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan dat de Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.

---

### Regeling van werkzaamheden

De **voorzitter**: Ik stel op verzoek van de vaste commissie voor Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer voor, de wens te kennen te geven nadere inlichtingen te ontvangen inzake de voorgenomen oprichting van het Nationaal Initiatief Duurzame Ontwikkeling (NIDO) (26716).

Ik stel voor, te behandelen in de vergaderingen van 28, 29 en 30 september 1999:

- het wetsvoorstel Regels inzake de bescherming van persoonsgegevens (Wet bescherming persoonsgegevens) (25892);
- het wetsvoorstel Wijziging van de Wet op het primair onderwijs in verband met de verkleining van de groeps grootte voor de 4- tot en met 7-jarige leerlingen van basisscholen (26513);
- het wetsvoorstel wijziging van onder meer de Wet op het voortgezet onderwijs met het oog op afschaffing van de einddatum voor indiening van aanvragen tot bekostiging van nevenvestigingen in verband met bijzondere omstandigheden, alsmede enige vooral technische aanpassingen (afschaffing einddatum aanvraag nevenvestigingen; technische aanpassingen) (26555).

Ik stel voor, toestemming te verlenen tot het houden van wetgevings- c.q. notaoverleg met stenografisch verslag op:

maandag 22 november 1999:

- van 11.15 uur tot 18.00 uur van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over het onderdeel Integratiebeleid van de begroting;

## Voorzitter

maandag 29 november 1999:  
- van 11.15 uur tot 18.00 uur van de vaste commissies voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en voor Justitie over het onderdeel Politie van de begroting;

maandag 17 januari 2000:  
- van 11.15 uur tot 23.00 uur van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen over het HOOP 2000.

Ik stel voor, de stukken 19744, nr. 27, 21477, nr. 75, 22112, nr. 121, 23968, nr. 49, 25644, nr. 20, 25830, nr. 9, 25839, nr. 9, 25840, nr. 10, 25879, nr. 48, 25893, nr. 7, 25910, nr. 30, 25925 (R1614), nr. 9, 26200-VII, nrs. 56, 57 en 59, 26200-VIII, nrs. 102 en 107, 26200-IXB, nrs. 17 en 25, 26200-X, nr. 37, 26200-XI, nrs. 63 en 66, 26200-XII, nrs. 37, 38 en 39, 26200-XV, nrs. 79, 81 en 84, 26200-XVI, nr. 71, 26284, nr. 10, 26339, nr. 12, 26015, 26248, 26310, 26362, 26385, 26426, 26455 en 26490 voor kennisgeving aan te nemen.

Overeenkomstig de voorstellen van de voorzitter wordt besloten.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer De Cloe, als voorzitter van de commissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

De heer **De Cloe** (PvdA): Voorzitter! Gisteren en vannacht is er een proef is geweest om na te gaan of alles wel millenniumbestendig is. Dat blijkt niet overal het geval te zijn, om het maar zo heel voorzichtig te formuleren. Daarom is door de commissie aan de minister en de staatssecretaris nadrukkelijk gevraagd om de Kamer zo mogelijk vóór het weekeinde daarover te informeren. Als dat lukt, wil de commissie de brief daarover graag bij voorkeur al volgende week op de agenda van de Kamer hebben, opdat die plenair besproken kan worden.

De **voorzitter**: Ik stel voor, het stenogram van dit deel van de vergadering naar de betrokken bewindslieden toe te sturen. Ervan uitgaande dat de informatie op tijd wordt ontvangen, stel ik voorts voor om te voldoen aan het verzoek en volgende week te debatteren over de brief met informatie. Tevens stel ik voor om de spreektijden te bepalen op vijf minuten per fractie.

Overeenkomstig de voorstellen van de voorzitter wordt besloten.

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Regels inzake het recht op aanpassing van de arbeidsduur (Wet aanpassing arbeidsduur) (26358).**

De algemene beraadslaging wordt hervat.



Staatssecretaris **Verstand**: Mijnheer de voorzitter! In de tweede termijn zijn er nogal wat vragen gesteld en ik heb geprobeerd, de antwoorden daarop in een logische volgorde te clusteren. Het kan zijn, dat ik hier en daar nog wat laat liggen, maar de leden zullen daar ongetwijfeld op terugkomen.

Als een préambule wil ik nog even ingaan op de discussie over de terminologie. Eerst ging het over Kwaz, daarna ging het over een algemene wet en het kabinet wilde het vervolgens over arbeid en zorg hebben. Mevrouw Bussemaker vroeg of een wet op de loopbaan-onderbreking niet een betere term kon zijn. Mijns inziens wordt daarmee niet alles gevat wat het kabinet bedoelt met betrekking tot de aanpassing van de arbeidsduur in structurele zin. Ik wil de discussie daarover nu niet voeren, omdat wellicht nog tientallen prachtige ideeën over de naamgeving van de wet naar boven komen. Het lijkt mij goed om die discussie bij de behandeling van de volgende tranches te voeren.

Voorzitter! Mevrouw Örgü, de heer Van der Staaij en de heer Van Middelkoop hebben mij nogmaals gevraagd aan te geven waarom het kabinet meent, dat door middel van een wettelijke regeling inbreuk op de contractvrijheid kan worden gepleegd. In de laatste 20 à 30 jaar is de samenleving behoorlijk veranderd. De traditionele rolverdeling tussen mannen en vrouwen is zeer indringend gewijzigd. Inmiddels participeert 50% van de vrouwen met kinderen op de arbeidsmarkt, zij het ook nog veel in deeltijdbanen. Dit alles heeft een wezenlijke verandering gebracht in het denken over de positie van vrouwen op de arbeidsmarkt maar ook over de nieuwe sociale risico's en de nieuwe

behoeften die in de samenleving zijn ontstaan. Dat is het inhoudelijke argument om allereerst na te denken over de vraag wat te doen met de combinatie arbeid en zorg. Daarvan maakt het mogelijk maken van aanpassing van de arbeidsduur onderdeel uit. In de tweede plaats is er de geschiedenis van het denken en handelen rond de arbeidsduur. Die geschiedenis begint op het moment dat de heer Rosenmöller in 1993 het eerste wetsvoorstel heeft ingediend. Kort daarop heeft de Stichting van de arbeid aanbevelingen gedaan over aanpassing van de arbeidsduur. In 1997 heeft de Arbeidsinspectie een onderzoek ingesteld naar de uitvoering van de aanbevelingen in CAO's. Welnu, het aantal CAO's waarin werkelijk een houvast wordt gegeven om meer of minder werken te kunnen vragen, is teleurstellend laag.

Al deze ontwikkelingen zijn de reden geweest om ook in het regeerakkoord op te nemen, dat een wettelijk recht hiertoe geregeld moet worden. Het is natuurlijk niet voor het eerst in de geschiedenis, dat een inbreuk wordt gemaakt op het arbeidsovereenkomstenrecht door wetten. De heer Rosenmöller noemde het ouderschapsverlof in dat verband. Al met al zijn dat de overwegingen geweest om daarvoor een wettelijke regeling voor te stellen, gelet op de nieuwe behoeften en ontwikkelingen.

Hoe ver ga je met die inbreuk op die contractvrijheid? Ik spits het nu maar even toe op dit wetsvoorstel. Een van de uitgangspunten is, dat er momenten van overleg in het proces rond vermindering of vermeerdering van arbeidsduur moeten zijn – conform de procedures die in de wet zijn vastgelegd – tussen werkgever en werknemer om te praten over het verzoek, de belangen van de werknemer en de belangen van de werkgever. Komt men daar niet uit, dan ontstaat inderdaad het moment waarop die inbreuk op het contract plaatsvindt. Daarin is de wet heel helder. Kortom, naar mijn mening is er in het wetsvoorstel een behoorlijke procedure inzake de contractvrijheid. Uiteindelijk gaat het erom dat er voor de werknemer in de wet een recht geformuleerd wordt met betrekking tot de aanpassing van de arbeidsduur.

De heer **Van der Staaij** (SGP): Mag ik iets vragen over het overleg